

paljon ja nyt on jo niin hämärä, ettei tahdo nähdä, hän sanoi itsekseen. Nyt on hämärän hetki.

Hämärän hetki on minussa ja minussa on se, että vaunu tärisee ja ulkona on puut, rakennukset, tolpat, viljaa, ojia ja ruohikko hämärässä maassa, eikä mitään voi ajatella eikä mitään voi tehdä.

3

Sitten hän nousi ylös ja käveli hyttiin. Keskimäisellä petillä makasi mies, ja toinen alimmaisella. Hän riisui takin ja pani sen naulaan, pani kenkät lattialle ja kiipesi yläpetille kontalleen ja pani valon lukulamppuunsa. Sitten hän kääntyi istumaan. Hän otti vieressä hyllyllä olevasta matkalaukusta pyjaman ja pisti sen selän taakse. Hän avasi housut, otti pois kravatin ja pani sen vastapäisellä seinällä olevaan naulaan. Hän otti paidan pois, pani päälle pyjaman takin ja pani paidan riippumaan naulaan. Hän siirsi huopaa, otti housut pois ja istui lakanan päälle. Hän pani jalkaan pyjaman housut ja asetti housut ja sukat hyllylle. Hän mietti, mitä lukisi, otti pään takana olevalta hyllyltä salkun, otti siitä lehden ja pani salkun

pois. Hän veti peittoa päälleen, ojentautui, ja tunki viileän lakanan varpaita vasten.

Matkaa on tehty jo aika pitkälti. Kunhan kuluisi vielä aikaa ja sitten tulisi uni, olisin aamulla perillä, vaikka olen vielä näin kaukana. Mitähän tässäkin on, hän sanoi itsekseen ja avasi lehden. »Mutta vielä kun se nähdään teatterissa, mitä on oikeastaan baletin tarkoitettu tekevän? Kun katsoin ensimmäistä niistä uusista baleteista, jotka oli tehty erikoisesti Edinburghia varten, tuskin tunteen ailahdusta liikkui kylmässä sydämessäni. Rakkauden ympyrä, jonka muodosti skandinaavinen joukkue, oli itse typeryys.» Hänellä oli valkea lehti edessään.

Hän luki lehteä sieltä täältä, mietti jotakin, pani lehden pään taakse hyllylle ja sammutti valon. Hytissä oli pimeä. Missä minä olen, hän ajatteli. Alempana makaa kaksi miestä. Vaunu, vanerikatto. Hän koski kädellään seinään ja kattoon. Näin kuluu aika, kun ajattelee havainnollisesti. Hytti, nauvoja seinillä, vesipullo, lasit, pyyheliinat, vesihana, vaunussa hyttejä toisella puolen rivissä ja toisella puolen käytävä, pyörät vaunun alla ja vaunu ja juna kulkee rautatiekiskoja pitkin. Ulkona on melkein pimeä, ilma suhisee, ulkona on rautatie. Mitä ulkona on ja olenko minä sisällä. Minä olen sisällä tässä hytissä.

Ulkona saattaa olla kuusia. Mikä on kuusi. Si-

sällä valkeaa puuta, jossa on vuosirenkaita, tyvestä paksumpi ja latvasta aivan ohut. Maan sisällä juuria, joissa on kuori päällä ja jotka ovat valkeita sisältä. Ilmassa kuori päällä ja oksia. Oksissa on neulasia. Neulasia on tiheässä. Tuuli suhisee kuusessa. Kaura. Juuria maassa, korsi ilmassa. Syksyllä jyviä. Ohra. Juuret, korsi, vihneet; tähkä nuokkuu ilmassa.

Hän kääntyi kyljelleen seinään päin. Kuului yhtämittainen jyskytys, kun pyörät kulkivat kiskoilla. Kuului kitinää ja ovesta kuului tasaisesti napsahtelevaa ääntä.

Seinästä kuului jysähtävä ääni, hän ajatteli, että seinän toisella puolella kävi käsi tai jalka seinään. Seinän takana makaa ihmisiä. Tällä kohden on seinän takana joku. Hän toivoi, että uni tulisi ja hän ajatteli, ettei se voinut mitenkään nyt tulla, sillä hän oli valveilla ja ajatteli ja jos uni tulisi, hän olisi jo perillä, kun heräisi. Mutta olen vielä niin kaukana, vaikka olenkin jo tullut pitkän matkaa, hän ajatteli. Jos tuossa seinässä olisi reikä. Kun tämä on näin keskellä, siinä saattaa olla naisia.

Naisia näyttää usein olevan toisessa päässä. Nainen nukkuu vain. Tai on hereillä ja makaa. Eihän siinä mitään ole, vaikka tuossa olisi reikäkin, mutta mikähän siinä on. Hyvä vain, hän ajatteli, että on jokin kiinnostava asia. Hän koetti varpailla pe-

tin päässä olevaa lämpöputkea, mutta se ei ollut lämmin. On vasta syyskuun loppu. Lumi lumi lumi lumi, taivas. Saattaa olla metsälintuja, on niitä joka hetki jossakin. Tavallisia metsälintuja.

Hänestä tuntui, että aika kului hitaasti. Minä olen nyt tällä kohdalla, en vähän etempänä, enkä millään muulla kohdalla. Mistähän se johtuu, ettei voi olla kuin yhdellä kohdalla kerrallaan. Matka kuluu niin nopeasti kuin juna kulkee. Mitenkähän se ihminen voi aina jotenkin olla, nyt, eilen, huomenna, joka hetki se on vain jotenkin.

Ajatella esimerkiksi sitä, mistä kaikki on saanut alkunsa, onko aina ollut jotain olemassa. Jos tämä olisi jostain saanut alkunsa, mikä olisi se alku, sen olisi pitänyt kuitenkin olla olemassa. Aina on ollut jotain olemassa, mutta mitä se sellainen, että aina olla olemassa. Sitä ei voi ajatella, että tämä on aina ollut olemassa, eikä sitä, että se on jostain saanut alkunsa. Minun ei pitäisi ajatella olenkaan. Kun ajattelen sellaista, mistä ajattelen, ettei sellaista pidä ajatella, niin ajattelen sellaista, mistä ajattelen, ettei sellaista pidä ajatella.

Mutta aika kuluu hitaasti, eikä juuri koskaan tapahdu mitään, ja siinä väsyä ja tulee ikävä. Pitäisi joka hetki syntyä. Kun kuitenkin uni tulee joskus, ja kun herää, on aivan toisessa paikassa.

Hän ajatteli, että hän kuvittelisi olevansa jossakin sellaisessa paikassa, missä hän muisti ol-

leensa joskus ennen. Hänen silmänsä olivat kiinni, hän makasi vasemmalla kyljellään kasvot hyttin vapaaseen tilaan päin. Tämä on armeijan sänky. Tuossa päällä on katto, joka on harmaata ponttilautaa. Ponttilautojen reunat ovat pyöreät. Olen yläpetillä. Olen yläpetillä, pään takana on toinen kaksikerroksinen sänky ja tuolla toisella seinällä on kaksi sänkyä. Nurkassa on kamiina, seinällä kypärähyllä ja ovi, josta pääsee parakin käytävään. Tuossa pään takana olevassa sängyssä alapetillä on Valttteri Lindgren. Tuossa vastapäätä yläpetillä on Veikko Alaniemi, joka siviilissä on ollut Kemissä leipurina. Ikkunan alla on kaapeja, samoin sänkyjen päitten välissä. Pään takana putken tasalla kaapin yläpinta. Ikkunassa pieniä neliskanttisia ruutuja. Ikkunan takana on petäjiä. Muissa kämpissä ja koko parakissa on ihmisiä. Kohta pitää lähteä johonkin.

Hän ajatteli, että hän kuitenkin oli kaiken aikaa junavaunun hytissä. Mutta jos saattaisi olla josakin muualla, esimerkiksi siellä armeijassa. Se tuntui silloin yhtä vaikealta kuin nyt tämä tässä. Ei se tunnu miltään mikä on. Mutta kun olisi se, mikä ei voi olla. Hän ajatteli, että siihen, mikä on, on suhtauduttava niin, että kun se ei tunnu miltään, niin sen ei mitään tarvitse ollakaan. Kun ei olisi mitään ajatuksia. Olen ajatellut kaikki ajatukset loppuun, ja olen nyt vapaampi.

Olen kotona. Tuossa on uuni, ikkunat, pöytä, lattialankkuja. Ulkona nurkan lähellä on kuusi. Tie, kiviä, pensaita jonkin matkan päässä. On hämärä, mutta huomenaamulla on valoisaa. Maantie ja maantieojat, laatikkotehdas, koulun kellari ja kaivo on ulkona.

Hän huomasi, että vauhti hidastui. Tulee asema, hän sanoi itsekseen. Juna pysähtyi lopulta. Nyt se ei mene eteenpäin, matka ei kulu, hän ajatteli. Mutta voin ajatella, että kun se ei liiku ollenkaan, niin se menee eteenpäin nopeasti. Se lentää ilmassa jonkin meren yli. Nyt se menee, menee ja kuuluu vain suhinaa. Kun se menee näin kovalla vauhdilla, kuluu matka nopeasti, ja kun se sitten lähtee taas rataakiskoja pitkin, se tulee maahan ja menee hitaammin eteenpäin, mutta kun on jo näin myöhä, olen jo aika pitkällä. Kun tulisi uni, niin olisin kohta melkein perillä, mutta uni ei tule.

Ulkoa kuului puhetta ja kilinää. Juna lähti liikkeelle. Se menee tuonne päin. Voin ajatella, että se meneekin tuohon toiseen suuntaan, olen menossa sinne päin. Nyt se menee takaisin päin, eikä ole mitään väliä sillä, milloin pääsee perille. Tuolla on ylöspäin ja tuolla on alaspäin. Mutta minä ajattelen, että alaspäin ei olekaan tuolla alhaalla, vaan se on tuolla sivuallapäin; alaspäin on tuolla seinässä päin. Juna menee vaikka suoraan alas-

päin, mutta sitä on vaikea uskoa. Kun maa vetää tuonne päin, niin tuntuu, että alaspäin on sinne päin.

Näin on parempi, kun ajattelen, että kaikki ovat mitä ovat. Niillä on ulkopinta ja sisusta. Tämä on juna. Tuo nauha riippuu katosta. Matkalaukussa tuossa hyllyllä on kirjoja, vaatteita ja papereita, ja salkussa on kirjoja ja pussissa kolme munkkia. Vaunun katto on kaareva ja alla on hylly. Vaunussa on väliseinät, runko ja pyörät. Hän hengitti ja tunsu itsensä niin rauhalliseksi, että nukkuisi.

Aita, aita, pensaita, hän sanoi itsekseen. Hän palasi kujaa pitkin maantielle.